

FUN Suomen yliopistokirjastojen verkosto

Kokous 2/2020

Muistio

Aika: 18.5.2020 klo 10–16

Paikka: Etäkokous (Zoom): <https://uwasa.zoom.us/j/125988185>

Osallistujat:

Minna Abrahamsson-Sipponen, Oulun yliopiston kirjasto

~~Marlene Backman, Svenska handelshögskolans bibliotek~~

Tommi Harju, Taideyliopiston kirjasto

Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto

Anne Lehto, Tritonia (puheenjohtaja)

Riitta Lähdemäki, Tampereen yliopiston kirjasto

Ari Muhonen, Jyväskylän yliopiston Avoimen tiedon keskus

Ulla Nygrén, Turun yliopiston kirjasto

Susanna Parikka, Lapin korkeakoulukirjasto

Matti Raatikainen, Aalto-yliopiston oppimispalvelut

Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopiston kirjasto (poistui klo. 11.50)

Pia Södergård, Åbo Akademis bibliotek

Kimmo Tuominen, Helsingin yliopiston kirjasto

Miia Willman, LUT-tiedekirjasto

Topi Takamäki (sihteeri)

Asiantuntijat:

Johanna Vesterinen, Varastokirjasto (kohdassa 9)

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.00. Pöytäkirjantarkistajiksi ja ääntenlaskijoiksi valittiin Pia Södergård ja Kimmo Tuominen.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin sillä lisäyksellä, että käsitellään COVID-19-tilanteeseen liittyvää yliopistokirjastojen ajankohtaista tilannetta kohdassa muut asiat.

3. Edellisen kokouksen muistio

Tarkastettu muistio löytyy [FUNin verkkosivuilta](#).

4. Uuden yhteistyösihteerin esittely

Uusi yhteistyösihteeriksi Topi Takamäki aloitti työnsä 5.5.2020, Pia-Maria Niemitalon jäätyä äitiys- ja vanhempainvapaalle. Topi Takamäki esittäytyi.

5. Luonnos FUNin strategiaksi kaudelle 2021-2024

Työryhmän puheenjohtaja Minna Abrahamsson-Sipponen esitteli strategiaryhmän tekemän uuden strategian luonnoksen (liite 1). Ehdotus uudeksi strategiaksi on rakennettu nykyisen, kolmen teeman ympärille (vaikuttaa - näkyy - kokeilee) rakentuvan strategian jatkumoksi. Uusi strategia pyrkii selkeyttämään ja syventämään strategian ydintä. Luonnoksessa ehdotettiin strategiakauden pidentämistä nelivuotiseksi (2021-2024).

Käytiin keskustelu työryhmän laatimasta ehdotuksesta, jota pidettiin onnistuneena. Joihinkin strategiaan painotuksiin toivottiin vielä muokkausta ja viimeistelyä. Strategiaan toivottiin lisättäväksi mm. vahvemmin näkyviin yliopistokirjastojen rooli tutkimuksen ja opetuksen integroituneena kumppanina ja mahdollistajana sekä yliopistotutkimuksen näkyvyyden edistäjänä.

Työryhmän esitys strategiakauden pidentämisestä nelivuotiseksi (2021-2024) hyväksyttiin ja päätettiin, että strategiaryhmä jatkaa luonnoksen viimeistelyä ja laatii myös ehdotuksen strategian toimenpiteiden muotoilusta seuraavaan kokoukseen.

6. FUN 25 vuotta 2021 - Juhlavuoden suunnittelu

Puheenjohtaja Anne Lehto kertoi työvaliokunnan esityksen juhlavuoden suunnittelusta. Työvaliokunta esitti, että FUN nimittäisi työryhmän juhlavuoden suunnitteluun.

Kimmo Tuominen ehdotti, että työvaliokunta voisi toimia työryhmänä.

Päätettiin, että työvaliokunta toimii juhlavuoden valmistelun työryhmänä, tarvittaessa täydennettynä asiantuntijoilla.

7. Tilastointi 2021-

Työryhmän pj. Jarmo Saarti esitteli FUNin tilastointityöryhmän laatiman ehdotuksen tilastoinnin kehittämiseksi ja järjestämiseksi 2021- (liite 2). Ehdotuksen sisällöstä keskusteltiin ja pääkohtina keskustelussa olivat yliopistokirjastojen tilastoinnin tarpeet, rahoitus, jatkuva tiedonkeruu, automatisointi ja yhteistyö.

Projektisuunnitelmaa pidettiin hyvänä ja päätettiin edetä työryhmän ehdotuksen mukaan. Todettiin myös, että yliopistokirjastojen ja ammattikorkeakoulukirjastojen tilastoinnin tarpeet ovat pitkälti yhteisiä, joten selvitetään yhteistyömahdollisuuksia tilastoinnin osalta.

Päätettiin, että Anne Lehto ottaa kokouksen jälkeen yhteyttä AMKIT-konsortion puheenjohtaja Hanna Lahtiseen.

8. Vuoden 2020 FUNin toimintasuunnitelman seuranta

FUN Vaikuttaa

- Minna Abrahamsson-Sipponen kertoi Suomalaisen avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen ohjausryhmän kuulumiset. Avoimen tieteen kevätpäivät järjestettiin virtuaalisesti 13.5.2020. Kevätpäivillä esiteltiin osalinjaus tutkimusaineistojen ja -

menetelmien avoimesta saatavuudesta (Pekka Orponen, Aalto-yliopisto), johon liittyen Jaakko Aspara (Hanken) piti kommenttipuheenvuoron. Myös oppimateriaalin avoimen saatavuuden osalinjauksen luonnos oli esillä (Ilmari Jauhiainen, TSV).

Tällä hetkellä seuraavat dokumentit ovat avoimen tieteen piirissä avoimia kommentoinnille:

- [Avoimet oppimateriaalit - opas opettajille](#) (21.6 asti)
- [Luonnos avoimen julkaisemisen suosituksesta tutkimusrahoittajille](#) (18.6 asti)
- [Luonnos oppimisen ja oppimateriaalien avoimuuden linjauksen periaatteista ja oppimateriaalien avoimen saatavuuden osalinjauksesta](#) (26.6 asti)

FUNin yhteistyösihteeri laittaa muistutuksen jäsenille FUNin yhteistä kommentointia varten.

- FinELibin kustannustenjaon kehittämisen työryhmä ja FUNin oma taustaryhmä: Riitta Lähdemäki kertoi työryhmän ajankohtaisesta tilanteesta.

Riitta Lähdemäki ilmoitti, että työryhmän työ ei ole vielä valmistunut, joten se ei ole vielä antanut ehdotustaan FinELibin kustannustenjaon kehittämiseksi. Haasteena ovat työryhmän jäsenten edustamien tahojen erilaiset näkemykset kustannusten jaon painotuksista tiukassa taloustilanteessa sekä FinELib-toimiston työryhmän työhön käytettävissä olevien resurssien niukkuus. Työryhmä jatkaa kuitenkin vielä työskentelyään yhteisen ratkaisun löytämiseksi.

- Paperi kansainvälisessä konferenssissa. Työvaliokunnan [IATUL](#)iin lähettämä abstraktiehdotus on hyväksytty. Vuoden 2020 konferenssi siirtyy vuodelle 2021.
- Miia Willman kertoi FUNin ja STKS:n 15.5.2020 yhdessä lähettämästä [kannanotosta](#) OKM:lle liittyen DSM:n direktiivin toimeenpanoon. FUN antaa tukensa DSM-direktiiviä koskevalle kannanotolle tiedonlouhintaa ja kulttuuriperintöä koskevien tavoitteiden osalta.

FUN Kokeilee

- FUNin ja FUCIO:n yhteistyön tiivistäminen. FUN & FUCIO-tapaaminen/webinaari 19.5. on peruttu ja siirtyy syksyyn.

FUN Näkyy

- Anne Lehto osallistui FinELibin koordinoiman APC-projektin päätösseminaarin paneelikeskusteluun 14.2.2020.

Lounas klo. 12–13

9. Ajankohtaista Varastokirjastosta / Johanna Vesterinen

Kirjastonjohtaja Johanna Vesterinen piti ajankohtaiskatsauksen Varastokirjastosta.

OKM:n valtuuttamana Varastokirjasto voi toimia normaalisti poikkeustilanteen aikana, koska heidän toimintonsa ja palvelunsa voidaan järjestää turvallisesti.

Artikkeleiden tilausmäärä on kasvanut maaliskuusta edellisvuodesta 10%.

Kevään aikana myös musiikkia on otettu vastaan kokoelmiin. Varastokirjasto on koko kesän auki ja palvelut ml. aineistolähettykset toimivat normaalisti.

Johanna kertoi myös Varastokirjaston kokoelmien lehtinimekkeiden kattavuudesta suhteessa Elektran sisältöön. Asia on ajankohtainen yliopistokirjastoille, koska Elektran alasajo tapahtuu Kansalliskirjaston antamien tietojen mukaan vuoden 2022 loppuun mennessä. Varastokirjasto on tutkinut Elektran aineistoa ja lähes kaikki Elektran lehtinimekkeet ovat jatkossa saatavilla Varastokirjaston kautta.

Johanna Vesterinen muistutti, että tiedekirjastojen asiakkaille voidaan lähettää Varastokirjaston kokoelmista skannattu artikkeli suoraan sähköpostiin ko. kirjaston pyynnöstä.

Johanna Vesterinen toimii Erikoiskirjastojen neuvostossa varapuheenjohtajana ja hän kertoi olevansa kiinnostunut kuulemaan FUNin strategiasta sen valmistuttua, koska myös Erikoiskirjastojen neuvoston strategian päivittäminen on käynnissä.

10. Elektra-palvelu

Elektra-palvelun toiminnan lopettaminen on suunnitteilla, asian taustoittamiseksi Kansalliskirjasto järjesti webinaarin 22.4.2020. Keskusteltiin Elektra-palvelun

sulkemisesta ja sen aikataulusta sekä takautuvien aineistojen saatavuudesta tulevaisuudessa. Aineistosopimuksen kohta 4.2 pitkäaikaiskäytön järjestämisestä ei ole selkeä ja päätettiin, että siitä pyydetään asiantuntijoilta tulkinta. Ari Muhonen lupasi viedä asian yliopistonsa lakimiehelle vertaisverkostolleen välitettäväksi.

11. Kirjelmä Kansalliskirjaston ylikirjastonhoitajalle

Työvaliokunnan kokouksessa 28.4. päätettiin esittää, että FUN laatii kirjelmän Kansalliskirjaston ylikirjastonhoitajalle, jossa nostetaan esiin FUNin huolet Kansalliskirjaston ja FUNin yhteistyöstä. Kirjelmän aiheista keskusteltiin. Keskustelun pohjalta päätettiin, että kirjelmässä tuodaan esiin Kansalliskirjaston päätöksentekojärjestelmään liittyvä problematiikka asiakasorganisaatioiden näkökulmasta.

Päätettiin, että työvaliokunta laatii kirjelmän. Aikataulusta keskusteltiin ja päädyttiin siihen, että kirjelmä tulisi laatia kesään mennessä. Ari Muhonen valmistelee luonnoksen työvaliokunnalle.

12. Ajankohtaiskatsaus

Katsaus kirjastojärjestelmähankkeisiin. Ari Muhonen (Koha), Kimmo Tuominen (Suomen Alma-kirjastot) ja Matti Raatikainen (Aalto/Alma) kertoivat kirjastojärjestelmähankkeiden ajankohtaisesta tilanteesta.

Kohassa ollaan siirtymässä kansainväliseen versioon, joka johdonmukaistaa Kohan käyttöä ja ylläpitoa. Kohan toiminta on muuten ennallaan.

Alma-kirjastojen kansallinen siirtymäprojekti on puolivälissä, ensimmäinen aalto on nyt siirtynyt ja toinen siirtyy suunnitelmien mukaan kesän aikana. Käyttöliittymäksi kirjastot ovat valinneet Primon tai Finnan. Myös datan saatavuus Melindassa on huomioitu siirtymässä. Tiedon sitominen Melindaan on työlästä, mutta tarkoituksena on taata datan saatavuus kansallisella tasolla.

Aallon kirjasto on valinnut järjestelmäksi Alman ja asiakasliittymäksi tulee Primo. Siirtyminen Almaan ja Primoon tapahtuu 16.12.2020. Samalla Linnea2:n palvelimet suljetaan tarpeettomina, kun Aallon siirtyä on kirjastoista viimeisenä valmis.

13. Ilmoitusasiat

- Yhteiskilpailutuksen vieraskielisen kirjallisuuden kilpailutuksen voittivat F.Delbanco GmbH Co. KG ja EBSCO Information Services.
- FUN lähetti OKM:lle lausuman Varastokirjaston mahdollisesta yhdistämisestä Kansalliskirjastoon 5.2.2020 (liite 3).
- Työvaliokunta on kokouksessaan 3.3.2020 valinnut FinELibin kustannustenjakotyöryhmän edustajaksi Riitta Lähdemäen.
- Työvaliokunta on kokouksessaan 3.3.2020 valinnut FinELibin lehtipakettineuvottelujen (OA)strategiaryhmän edustajaksi Minna Abrahamsson-Sipposen (liite 4).
- Työvaliokunta on kokouksessaan 3.3.2020 valinnut Kirjastot.fi koordinaatioryhmän edustajaksi Jonna Toukosen, Tritonia (liite 5).
- Opinnäytteet ja julkisuuslaki -työryhmän laatima ohje ja saateteksti yliopistokirjastoille valmistui ja lähetettiin FUNille 12.3.2020 (liite 6).
- FUN on yhdessä UNIFin ja SYLin kanssa laatinut vetoamuksen suomalaisille tiedekustantajille, tietoaineistojen välittäjille, Kansalliskirjastolle ja kaikille muille tahoille, joilla on mahdollisuus vaikuttaa tilanteeseen digitaalisten tietoaineistojen kattavan saatavuuden turvaamiseksi korkea-asteen tutkimuksen ja opetuksen tarpeisiin Suomen hallituksen julistaman poikkeustilan ajaksi: [Unifi, SYL ja yliopistokirjastot vetoavat: Digitaalisten tietoaineistojen saatavuus turvattava poikkeusoloissa](#), 27.3.2020.
- FUNin lausunto standardiehdotukseen ISO/DIS 690 "Information and documentation – Guidelines for bibliographic references and citations to information resources", lähetetty 21.4.2020 (liitteet 7–9).
- [Avoimen tieteen kevätpäivät 2020](#) järjestettiin webinaarina 13.5.2020.
- Kansalliskirjaston pyöreän pöydän jatkoilaisuus järjestetään etänä 11.6.2020.

- FUN on saanut lausuntopyynnön standardiehdotusten Dublin Core ISO 15836-1 ja ISO 15836-2 suomenkielisistä käännöksistä. Lausunto valmistuu viimeistään 10.6.2020 (liitteet 10–14).
- KINE 2020 -> KINE 2021. Syksyksi Tampereelle suunnitellut kirjastonjohtajien neuvottelupäivät siirretään koronatilanteen vuoksi vuodella eteenpäin. Tapahtuman uusi ajankohta on 30.9.–1.10.2021.

14. Muut asiat

Keskusteltiin COVID-19 poikkeustilanteesta. Yliopistokirjastojen etäpalvelujen ja digitaalisten tietoaineistojen käyttö on kasvanut moninkertaiseksi tilanteen aikana.

Yliopistokirjastoilla on käytössä kolmiportaisia ja neliportaisia suunnitelmia paikallisten kirjastopalvelujen ja tilojen käytön järjestämiseksi poikkeustilanteessa.

Jyväskylän ja Turun yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa aiotaan avata kirjaston tiloja ja palveluita hallitusti pitkäaikaissuunnitelman mukaan. Joihinkin lukusalitiloihin voidaan järjestää pääsy, jos yliopistojen päätökset ja kirjaston tilat sen mahdollistavat. Esimerkiksi osassa Oulun yliopiston kirjaston tiloista saa opiskella hygienia ja turvallisuus huomioiden kesäkuusta alkaen, mutta tilannetta seurataan. Tampereen yliopiston kirjasto on avannut useisiin toimipisteisiin tilatun aineiston noutopisteitä. Lapin korkeakoulukirjasto toimii noutolainauksella 31.7 asti, jatko tämän jälkeen on toistaiseksi avoinna. [muistiota korjattu Tampereen ja Lapin osalta 4.6.2020]

Aallon oppimiskeskus toimii pääasiassa noutopalveluiden avulla, mutta palveluja ollaan laajentamassa. Aallossa on korostettu opinnäytteiden saatavuutta ja niitä tulee olemaan mahdollista lukea erillisessä pisteessä. Helsingin yliopiston kirjasto aikoo avata mahdollisuuden hakea aineistoa itse hyllyistä, mutta pitää myös koko poikkeustila-ajan hyvin toimineen noutopalvelun auki.

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto toimii suljetussa ympäristössä, joten toimintoja on mahdollista avata muita kirjastoja nopeammin. Taideyliopisto painottaa hakua ja omatoimista asiointia. Tritonia on avaamassa rajoitetusti lisää palveluita asiakkaille kesäkuussa. Ryhmätyö- ja lukusalitilat pidetään kuitenkin suljettuina.

Anne Lehto kertoi, että FUN on tehnyt jäsenilleen poikkeustilakyselyn. Kollektiivisesti yliopistokirjastojen työntekijät ovat sopeutuneet etätyöhön hyvin. Kaikki 11 FUNin kyselyyn vastannutta kirjastoa vastasivat etätyön sujuneen vähintään pääosin sujuvasti. Tätä korostettiin myös Unifille lähetetyssä tiedotteessa.

Päätettiin, että tietoa eri kirjastojen poikkeustilanteen aikaisesta toiminnasta kootaan yhteisesti. Yhteistyösihteeri lähettää asiasta lisäohjeita, kun sopiva tallennuspaikka on selvillä.

15. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.

Liitteet

Liite 1 FUNin strategialuonnos 2021-2024

Liite 2 Tilastointityöryhmän ehdotus

Liite 3 Lausuma Varastokirjaston mahdollisesta yhdistämisestä Kansalliskirjastoon OKM:lle
5.2.2020

Liite 4 Nimeämispyyntö Lehtipakettineuvottelujen strategiaryhmään

Liite 5 Nimeämispyyntö Kirjastot.fi koordinaatioryhmään

Liite 6 Opinnäytteet ja julkisuuslaki -työryhmän laatima ohje ja saateteksti

Liite 7 ISO/DIS 690 lausuntopyyntö

Liite 8 ISO/DIS 690 Information and documentation – Guidelines for bibliographic references
and citations to information resources

Liite 9 ISO/DIS 690 lausunto 21.4.2020

Liite 10 Lausuntopyyntö ISO 15836 Dublin Core

Liite 11 ISO 15836-1 2017

Liite 12 SFS-ISO 15836-1 2020 käänös lausunnolle

Liite 13 ISO 15836-2 2019

Liite 14 SFS-ISO 15836-2 2020 käänös lausunnolle

Anne Lehto
Puheenjohtaja

Topi Takamäki
Sihteeri

Pia Södergård
Pöytäkirjantarkastaja

Kimmo Tuominen
Pöytäkirjantarkastaja